

בש"פ 6697/19 - אליאור בן ימינו נגד מדינת ישראל

**בבית המשפט העליון
בש"פ 6697/19**

לפני:

כבוד השופט י' עמיית

העורר:

אליאור בן ימינו

נגד

המשיבה:

מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המוחזק בחיפה בתיק
מ"ת 7825-08-19 שניתנה ביום 23.9.2019 על ידי
כבוד השופט נ' סילמן

תאריך הישיבה:

כ"ה בתשרי התש"ף (24.10.2019)

בשם העורר:

עו"ד מור עטיה

עו"ד סיגל בלום

בשם המשיבה:

ההחלטה

1. ערר על החלטתו של בית המשפט המוחזק בחיפה (כב' השופט נ' סילמן) במ"ת 7825-08-19, שבה הורה על מעצרו של העורר עד לתום ההליכים המשפטיים בעניינו.

2. כנגד העורר, ליד 1993, ונאשם נספ' ליד 1999 (להלן ייחדו: הנאים) הוגש כתב אישום המיחס להם ביצוע שלוש עבירות של חבלה בכונה מחייבת, לפי סעיף 329(א)(1) בצירוף סעיף 29 לחוק העונשין, התשל"ג-1977.

לפי הנטען בכתב האישום, ביום 21.7.2019 בשעות הערב והלילה, שבו הנאים בקרבת מזנון בחיפה ושתו משקאות אלכוהוליים בחברת אחרים. במהלך הערב הגיעו למקום המתלונים (להלן: ארטור, דניס ויגני), התישבו

עמוד 1

כל הזכויות שמורות לאתר פסקי דין - verdicts.co.il

בשולחן סמוך ושתו גם הם אלכוהול. אחד הנאשמים ביקש מהמתלוננים סיגריה, ומשיסירבו אמר – "אתם רוצים בעיתות", והחל להתווכח עימם. הנאשם הנוסף הctrף לעימות, שעד מהרה הפר פיזי. הנאשם שבר או בקבוק בירה, ואז החלו לתקוף את המתלוננים – הם נגחו בראשו של ארתור ודקרו אותו בידו הימנית באמצעות בקבוק שבור; האנו את דניס בראשו באמצעות בקבוק שבור; האנו את יבגני בראשו באמצעות בקבוק שבור ובעטנו במשעתו. המתלוננים נמלטו מהמקום, והנאשמים דלקו אחריהם והשיגו את יבגני. הנאשם המשיכו לתקוף אותו באגרופים, בבעיטות, ובאמצעות הבקבוקים השבוריים, ולא חדרו מעשייהם גם לאחר שנפל על הקרקע, ועד שאיבד את הכרתו, שאז ברחו הנאשמים מהמקום. בהמשך הובהלו יבגני בנידית טיפול נמרץ לבית החולים כשהוא מונשם ומורדם, והמתלוננים האחרים פונו לקבלת טיפול רפואי.

3. עם הגשת כתב האישום, הוגשה בקשה למעצרם של הנאשמים עד לתום ההליכים המשפטיים, בשל המסווכנות הנשכפת מהם ומכוון חזקת המסווכנות הסטטוטורית (סעיפים 21(א)(1)(ב) ו-21(א)(1)(ג)(4) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996). בהיעדר מחłówות על קיומן של ראיות לאורה, ולאחר קיומה שלUILת מעצר, הורה בית משפט קמא על מעצרם של הנאשמים עד החלטה אחרת. עם זאת, לאור העובדה שאין לנאים עבר פלילי מכבד של עבירות אלימות, הורה גם על עירicht תסקרי מעצר לבחינת חלופה (החלטת כב' השופט א' פורת מיום 5.8.2019).

4. תסקרי המעצר סקר את הרקע של העורר, לרבות הרקע הפסיכיאטרי שלו (העורר אובחן כלוקה בסכיזופרניה פרנוידית) והקשדים הנפשיים וההתנהגותיים עימם הוא מתמודד, הרגלים בחילוקם כתוצאה מצריכת אלכוהול ומשימוש בחומרים פסיכואקטיביים. גורמי שירות המבחן הערכו כי מהעורר נשקף סיכון בינוני, בעיקר נוכח ההחלטה את התמכרוותו לאLCוהול. לאור טיב הסיכון ורמתו, נמצא כי יש צורך במסגרת גמילה טיפולית וכי אין די בפיקוח אלקטרוני או בחולופת מעצר בחיק המשפחה (וזאת, חרף ההתרומות החשובות מהמפקחים שהוצעו – אמו של העורר ושניים מאחיו). لكن, לנוכח חוסר מוכנותו של העורר לטיפול, נמצא כי אין חלופה מעצר מתאימה, והתסקייר נחתם בהמלצת שלילית.

5. ביום 28.9.2019 התקיים דיון, שבו ביטה העורר הכרה בבעיותו ועתר לקבלת תסקייר משלים. בית משפט קמא נעתר לבקשתו, מן הטעם שישנן נסיבות מיוחדות שמצדיקות בჩינה מחדש מוחודשת של שילוב העורר במסגרת טיפולית, ובhaven מצבו הרפואי והמשפחי, גילו, וכוכנותו להשתלב הטיפול (ההחלטה כב' השופט א' אליקים מיום 29.8.2019; בהחלטה נקבע כי יעריך תסקייר משלים גם בעניינו של הנאשם הנוסף).

בתסקייר המשלים צוין כי העורר דבר בפתיחות על התמכרוותו לאLCוהול ועל הגורמים שהביאו להסתירה לאורך שנים, לרבות בשיחה הקודמת עם שירות המבחן. צוין כי קיימים קושי להעריך את מידת מוכנותו לטיפול, אך ניכרת הכרה ראשונית במצבו. لكن, הומלץ על הפניות העורר לבדיקות רפואיות הנדרשות לקראת ראיון התامة לקהילה הטיפולית "קרית שלמה", המטפלת בתחום כפולה (נפשית והתמכרותית). כמו כן, נבחנה התאמתו של אח נוסף לשמש כמפקח, ונקבע כי שלושת האחים והאם מהווים מסגרת משפחתיות תומכת ונורמטיבית ומתאימים לשמש כערבים מגבים.

6. ביום 15.9.2019, בית משפט קמא (כב' השופט נ' סילמן)קבע כי יש ספק באשר להתקיימות התנאים שנקבעו בבש"פ 11/1981 מדינת ישראל נ' סoiseה, פ"ד סד(3) (להלן: עניין סoiseה), שבהתקיים יש לאפשר תחילת הליכי שיקום וגמילה כבר בשלב המעצר. ברם, לאחר שהעורר הפנה למסקיר משלים, ומוביל ליצור אצל ציפיות, הוחלט לאפשר את ביצוע הבדיקות הרפואיות.

ביום 23.9.2019, לאחר שנערכו הבדיקות, התקיים דיון נוסף שבסיומו הוחלט על מעברים של הנאים עד לתום ההליכים. למען הנוחות נתרכז במקומות הנוגעים לעורר. בית המשפטקבע כי חומרת מעשי מעידה על מסוכנות רבה; כי איןנו עומד בתנאים שנקבעו בעניין סoiseה, וזאת, מפני שההליך הטיפולי טרם החל, פוטנציאלי ההליך השיקומי מוטל בספק, והחלופה הטיפולית אינה מספקה כדי להוכיח את מסוכנותו.

מכאן העරר לפניי.

7. לטענת העורר, עניינו מצדיק סטייה מהכלל לפיו העיטוי המתאים לטיפול גמילה הוא בשלב ריצוי העונש. העורר טוען כי פונה מיזמתו למרכז לבראות הנפש מספר פעמים בבקשת לקבל סיוע, וכי יש בכר כדי להעיד על כנות ההכרה שהבע בצריכו ועל נוכנותו לקבל טיפול. לעומת זאת, אילו היה מופנה באותה עת למוסד גמילה המתאים לצרכיו, הרי שבשלב זה כבר היה בעיצומו של טיפול והוא מתמלא התנאי הראשון והעיקרי לפי סoiseה. עוד טוען כי סיכון הצלחת הטיפול ממשמעותיים; כי גילו הצער מטה את הקפ' לטובת החלופה טיפולית; כי החלופה המוצעת יכולה לאין מסוכנות; כי עברו הפלילי של העורר אינו מכבד או טרי; כי החלטות הראשונות שניתנו בעניינו והתנהלותם של המותבים הקודמים בתיק יצרו אצלו ציפייה שישולב במסגרת טיפולית; ולבסוף, כי מכלול נסיבותיו האישיות מצדיק את קבלת העורר ואת השבת הדיון בבית המשפט המחויז, כדי שיאפשר לעורר הגיעו לראיון קבלה בקהילה השיקומית "קוריאת שלמה".

8. מנגד, המדינה מצביעה על המסוכנות הרבה הטמונה בעורר, על חומרת העירה המייחסת לו ועל החשש מפני טריגרים שיכולים לגרום לו לנוכח באלים. בנוסף, המדינה טענה כי הקהילה הטיפולית המוצעת אינה מוכרת לה, ולא ברור מה טוב הפיקוח במקום. עוד טוענת המדינה כי המקום לבחון את אופן הטיפול בעורר הוא בעת גירת הדין, ולא כתעב בשלב המעצר.

9. לאחר עיון בהחלטות בית משפט קמא ובכתב העורר על נספחו, ולאחר שמייעת טענות הצדדים בעלפה, לא שוכנעתי כי יש מקום להתערב בהחלטתו של בית המשפט המחויז.

העורר סובל ממה שמכונה בעגה המקצועית "תחלואה נפשית" – התמכרות לסמים או אלכוהול מצד מי שלוקים גם בהפרעה פסיכיאטרית. הטיפול במקורים הסובלים מתחלואה כפולה הוא מורכב, משומם שהוא מצרי התמודדות מקבילה עם שני החולים. יחד עם זאת, מדובר בטיפול חיוני מאין כמוני, אשר התמודדות נפרדת עם כל אחת מהבעיות – גמילה לחוד וטיפול נפשי לחוד – לא צפואה להניב תוצאות ואף עלולה להביא להחמרה (להרחבה ראו המסמכים שנערכו לנוasa על ידי מרכז המחקר והמידע של הכנסת: "טיפול במקורים לסמים בעלי תחלואה כפולה נפשית" (ד"ר גלעד נתן, 4.1.2010; "תחלואה כפולה: חולן נפש משתמשים בסמים" (רחל ורצברגר, 1.12.2003)).

לכן, ברי כי ישנה חשיבות רבה לטיפול מתאים בבעיה ממנה סובל העורר, ומטבע הדברים, ככל שיקדם הטיפול בו – כן יטב.

בד בבד, علينا לזכור כי אנו מצוים בעת בשלב המעצר, ובית משפט זה חזר לא פעם על הכלל לפיו העיתוי המתאים לבחינת שילוב בהליך טיפול גמילה אינו בשלב המעצר, אלא בשלב גזירת העונש וRICTO (ראו למשל בש"פ 4068/03 אלחרר נ' מדינת ישראל (15.5.2003); בש"פ 4839/03 בזגלו נ' מדינת ישראל, בפס' 3 (19.6.2003); בש"פ 4298/09 אביסדריס נ' מדינת ישראל, בפס' 13 (26.5.2009); בש"פ 11/11/1981 מדינת ישראל נ' סoiseה, פ"ד סד(3) 101, 120-109 (2011) (להלן: עניין סoiseה); בש"פ 2530/11 זולtan נ' מדינת ישראל, בפס' 4 (13.4.2011)). אולם, בפסקה נקבע כי תיתכן סטייה מהכלל בהתקנים מסווג תנאים: ההליך הטיפולי החל זה מכבר, או למצער, הנאשם הביע רצון להתחילה בטיפול עבור בקשה המעצר; פוטנציאלי ההצלחה של ההליך הטיפולי הוא גבוה, וזאת בהתבסס על עמדת גורמי המבחן ובהתחשב בשורה של משתנים בהם גילו של הנאשם; והתרומות לפיה המוגרת הטיפולית המוצעת מבטיחה מענה הולם למסוכנות הנש��ת מהנאשם (ראו בהרחבה עניין סoiseה, בפסקה 10). אלא שכי שפирט בית המשפט המחויז בהחלטתו, עניינו של העורר אינו מלא אחר תנאים אלו.

10. אקדמי ואומר כי לא נעלמה מעניין טענת העורר כי עוד לפני מעצרו, במספר הזדמנויות בעבר, הוא הביע רצון לקבל טיפול נפשי והכיר בבעית התמכרות לאלכוהול ממנה הוא סובל. אף לא נעלמו מעניין נסיבות חייו ללא קלות. אלה נזקפים לטובת העורר ומחזקים את הרצון להושיט לו יד מסייעת ולהפנוו לאפיק טיפול-שיומי.

מנגד, שירות המבחן התקשה להעיר את מידת מוכנותו וכוחותיו הפנימיים של העורר, ואף העלה את האפשרות כי הבעת הרצון מצד העורר להשתלב בקהילה טיפולית, מוקורה במוטיבציה חייזונית בשל מצבו הנוכחי בבית המעצר (ראו המליצה בתסaurus המשלים). התרומות זו מטילה כל מסויים על פוטנציאלי ההצלחה של ההליך.

11. ועיקרו של דבר.

דומה כי אין חולק על חומרת המעשה בו מואשם העורר, שבוצע באימפרוביזיות תוך גרימת פגיעות חמורות, ובנקל יכול היה להסתois בנסיבות חמורה הרבה יותר. אך יש להוסיף הן את התרומות של שירות המבחן כי נשחרף מהעורר סיכון ביןוני להישנות עבירות דומות בעtid; הן את הסתייגותה של המדינה מהמסגרת הטיפולית המוצעת, הנובעת מחוסר היכרות עם טיב הפיקוח בקהילה הטיפולית. לכל אלה יש להוסיף את עברו הפלילי של העורר, שאמן מתיחס לעבירות שבוצעו לפני שנים, אך אלה כוללות עבירות של אלימות ובריחת ממשמרות חוקית. הנסיבות הדברים מובילו למסקנה כי צדק בית המשפט המחויז בהחלטתו כי המקרא שלפניינו אינו מלא אחר התנאים שנקבעו בהלכת סoiseה, ועל כן אין מקום להפנות את העורר לקהילה טיפולית בשלב זה.

11. בא כוחו של העורר טען כי נוצרו אצל העורר ציפייה והסתמכות כי אם שירות המבחן יבוא בהמלצה חיובית בעניינו, אז בית המשפט יאמץ את המלצה. לא אכחיד כי טענה זו אינה לחלוטן נטולת בסיס. אולם, בדיון בבית המשפט המחויז ביום 15.9.2019, העורר הצהיר כי הפניות לבדיקות לצורך בחינת התאמתו לקהילה הטיפולית, לא יוצרת אצלו כל ציפייה או הסתכמויות (עמ' 10 לפרטוקול). בד בבד, השתלשלות ההליך במבט מלמעלה, ובכלל זה

גישהו החיובית של בית המשפט המחויז, בראשית הדרך, כלפי האפשרות לשחרר את העורר לחלופת מעצר; הפנית העורר לעריכת שני תסקרים בעניינו; והפנייתו לביקורת בוחנת התאמתו ל专家组 הטיפולית – עשויה להסביר את אכבותו של העורר. למרות האמור, אין סבוך כי יש לבוא בטרונה לבית המשפט המחויז בעניין זה. המקרה של העורר אינו מקרה קל, ונסיבותיו האישיות הובילו את בית המשפט המחויז להקים מאמץ ומשאים לצורך בוחנת האפשרות לשחררו לחלופת מעצר. העובדה שבסתו של יום מאמצים אלו לא הבשילו לכדי העברת העורר ל专家组 הטיפולית המוצעת, אין בה כדי להטוט את הקפ' לטובת התערבותה בהחלטתו של בית משפט קמא (ראו והשוו החלטתי בבש"פ 4512/18 מלכב נ' פרקליטות המדינה, פס' 8 (15.6.2018)).

12. בשולי הדברים, ומבל' לגרוע מהאמור לעיל, אצין כי ככל שההליך העיקרי בעניינו של העורר ימשך, וככל שיעליה בידי בא כוחו של העורר ליתן תמונה מספקת בנוגע לטיב הפיקוח הקיים ב专家组 הטיפולית המוצעת, עדין פתוחה בפני העורר האפשרות להגיש לבית משפט קמא בקשה לעיון חוזר, ואני מביע כמובן כל עמדה לגבי סיכויה של בקשה כזו, ככל שתוגש.

13. אי כך, העורר נדחה.

ניתנה היום, ה' בחשוון תש"ף (3.11.2019).

שפט